

вопросы», 7–9 апр. 2005 г. : [материалы] / под ред. С. А. Авакьяна. – М. : ТК Велби, 2006. – С. 298–301.

16. Харламова Е. Н. Муниципальное право в системе российского права (теоретико-правовое исследование) : автореф. дис. на соискание учен. степени канд. юрид. наук : спец. 12.00.01. «Теория и история права и государства; история учений о праве и государстве» / Е. Н. Харламова. – Белгород, 2011. – 22 с.

17. Шаповал В. Сутнісні характеристики місцевого самоврядування / В. Шаповал // Право України. – 2002. – № 3. – С. 48–54.

O. Batanov

KONCEPTUAL'NI PRINCIPLES OF MODERN MUNICIPALIZMU FROM POSITION OF BASIC TYPES OF MUNICIPAL PRAVOROZUMINNYA

The article actual problem of municipalizm and its institutions in terms of different types of law understanding is analyzed. The dialectical connection of between the types of law understanding and basic concepts about the origin of the local government is shown.

Keywords: *comprehension, modern munitsypalizm, municipal law, local government, local community.*

УДК 342.15

В. Б. Дубовик

ЕВОЛЮЦІЯ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ЩОДО МУНІЦИПАЛЬНОЇ ОХОРОНИ ПРАВА

Автором проаналізовано доктринально невирішені аспекти законодавчого забезпечення компетенції щодо охорони права органами місцевого самоврядування. Визначено правові чинники, що впливають на охоронні муніципальні функції, досліджено особливості завдань і механізмів їх реалізації. Доведено, що в Україні поки що не склався ефективний правовий механізм реалізації функції охорони прав органами місцевого самоврядування. Показано, що законодавство України про місцеве самоврядування є пострадянським, що враховує, насамперед, потребу у формальній взаємодії органів самоврядування з державними (пострадянськими) правоохоронними структурами, що мають мало спільного з демократичними стандартами охорони права. Визначено, що ключовими факторами нового муніципального механізму повинні стати: ефективний муніципальний контроль над правоохоронними органами, діючими на території громад; а також прийнятні шляхи реалізації муніципальними структурами функції профілактики правопорушень і охоронної функції. Також необхідна зміна ставлення до місцевих бюджетів і ресурсів як до додаткового джерела забезпечення державної правоохоронної діяльності, встановлення в межах муніципальної реформи додаткової фінансової допомоги (дотацій та субвенцій) з боку держави на здійснення громадами охоронних повноважень самоврядування.

Ключові слова: *місцева міліція, місцеве самоврядування, охорона права, правоохоронна діяльність, територіальна громада.*

Постановка проблеми. Аналіз законодавчого забезпечення функцій територіальних громад щодо охорони права та відповідної правозастосовної діяльності в Україні є актуальним питанням для теорії муніципального права. Перманентні зміни законодавства й теоретичного розуміння прав та компетенції територіальних громад та

їх органів у сфері охорони права та правоохоронної діяльності потребують на перегляд та можливе удосконалення відповідної нормативної бази. Питання законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності на локальному рівні досліджувалися у працях М. О. Баймуратова, Б. В. Бабіна, В. О. Басс, Т. І. Гудзь, Ю. С. Назара, Е. В. Третяка та ін., але питання ув'язування відповідних законодавчих актів із муніципально-правовою теорією та практикою залишається невизначеним.

Враховуючи наведене, *метою* нашої роботи буде визначення формату законодавчого забезпечення компетенції місцевого самоврядування щодо охорони права в Україні, *завданнями* статті є аналіз нормативної бази, що схвалювалася в Україні в останні десятиріччя, дослідження окремих законодавчих інститутів, визначення їх впливу на охорону права на локальному рівні, окреслення відповідних муніципально-правових механізмів та практики їх реалізації.

Викладення основного матеріалу. Як відзначала шляхом аналізу Закону Української РСР від 7 грудня 1990 р. «Про місцеві Ради народних депутатів Української РСР і місцеве самоврядування» № 533-ХІІ [п_м90] та Закону України «Про місцеві Ради народних депутатів та місцеве і регіональне самоврядування», прийнятого 26 березня 1992 р. № 2234-ХІІ [14]. Т.І. Гудзь, згідно з цими актами компетенція місцевого самоврядування щодо забезпечення законності, правопорядку, охорони прав, свобод і законних інтересів громадян залишалася (порівняно із радянським періодом) незмінною. Вказаний дослідник констатує, що «мова йшла лише про сприяння в роботі органам суду, прокуратури, юстиції, адвокатури, внутрішніх справ та безпеки, а також про координацію роботи органів, утворених для сприяння охороні громадського порядку» [1, с. 38], із чим не можна не погодитися.

Адже, відповідно до ст. 31 Закону Української РСР «Про місцеві Ради народних депутатів Української РСР та місцеве самоврядування» від 7 грудня 1990 р. № 533-ХІІ, що мала характерну назву «Повноваження в галузі охорони державного і громадського порядку, боротьби із злочинністю», сільська, селищна, та міська ради народних депутатів мали, крім вказаного вище сприяння державним органам та координації «органів територіального громадського самоврядування»:

- забезпечувати в межах своїх повноважень охорону державного і громадського порядку та організацію боротьби із злочинністю на її території;

- затверджувати дільничних інспекторів міліції, контролювати в межах своєї компетенції їх роботу, та, за погодженням з МВС Української РСР вирішувати «питання зміцнення штатів міліції, що утримуються за рахунок коштів місцевого бюджету, та їх матеріально-технічного забезпечення, створення особовому складу необхідних умов для служби та відпочинку»;

- стежити за роботою виправно-трудових установ, керувати роботою товариських судів і забезпечувати додержання законності в їх діяльності [14].

Втім, новий закон про самоврядування від 26 березня 1992 р. № 2234-ХІІ, дійсно звів самоврядні повноваження місцевих рад до «повноважень в галузі охорони громадського порядку» (назва ст. 40 закону) і залишив за ними виключно функції, відзначені Т.І. Гудзем, у сфері сприяння та координації [13]. Така ситуація пояснюється використанням в незалежній Україні концепції правоохоронної діяльності, яка передбачає здійснення охорони права державними органами та їх посадовими (службовими) особами. Втім, реальна потреба у залученні місцевої влади у процеси забезпечення охорони права в Україні, як і в СРСР, була зумовлена питаннями матеріально-фінансового забезпечення відповідної діяльності. Адже «у спадщину від СРСР Україні дісталася 21 тисяча атестованих і 4 тисячі вільнонайманих співробітників міліції, які фінансувалися з місцевих бюджетів» [2].

Сучасний автор Ю. Котнюк вказує, що у 90-х роках держава мала два «найбільш

реальних виходи» із важкої ситуації, що склалася у цій сфері. Першим варіантом було надання можливості місцевим радам створювати і фінансувати зі свого бюджету додаткові штати міліції (як основної правоохоронної структури) залежно від місцевих потреб, а другим – збільшити кількість міліції вдвічі за рахунок держбюджету, «але при цьому витрати на утримання кожного міліціонера зменшити теж удвічі», при чому був обраний саме другий варіант [2].

Ключовим актом, що мав вирішити це питання, став Закон Української РСР «Про міліцію» від 20 грудня 1990 р., цей акт у визначенні компетенції міліції практично дублював радянське Положення про міліцію 1973 р., водночас у законі містилися спроби покласти на місцеві ради функції часткового забезпечення міліції. Незважаючи, що за ст. 1 закону «Про міліцію» вона визнавалась державним органом, а її особовий склад мав складатися з працівників, що проходять державну службу (ст. 16), у законі «Про міліцію» (у початковій редакції 1990 р.) вказувалося, що у своїй діяльності міліція підпорядковується МВС України і підвітна відповідним радам народних депутатів у питаннях, віднесених до їх компетенції (ч. 6 ст. 7) [14].

Положення ч. 6 ст. 7 закону «Про міліцію» щодо підвітності місцевим радам було скасовано законом України від 28 червня 1994 р. № 62/94-ВР, за яким міліцію було підпорядковано виключно МВС України; втім, цей закон 1994 р. запровадив обов'язкове щорічне звітування начальників органів внутрішніх справ у регіонах, містах та районах перед відповідними радами про стан боротьби із злочинністю та охорони громадського порядку [9].

Таку достатньо формальну процедуру звітування було дещо зкорегованою законом України від 1 липня 2010 р. № 2389-VI, за яким таке звітування мало відбуватися вже двічі на рік, при чому обов'язково «на відкритому пленарному засіданні відповідної ради, на яке запрошуються представники засобів масової інформації». Але таке звітування, за логікою авторів закону 2010 р., мало стосуватися вже не органів самоврядування, воно отримало статус інформування «населення відповідної адміністративно-територіальної одиниці про стан боротьби із злочинністю, охорони громадського порядку та результати діяльності на відповідній території» [3].

Цікаво, що у законі України від 16 жовтня 2012 р. № 5459-VI було встановлено нову редакцію ч.ч. 11, 12 ст. 7 закону «Про міліцію», за якою начальники регіональних головних управлінь та управлінь МВС України та їх заступники, а також начальники районних, районних у містах, міських управлінь та відділів внутрішніх справ призначаються на посаду і звільняються з посади «без погодження з органами місцевого самоврядування, місцевими органами виконавчої влади та їх посадовими особами» [6], хоча й раніш відповідне погодження вітчизняним законодавством не передбачалося. Фактично можна спостерігати спробу законодавчим шляхом скасувати правовий звичай відповідного узгодження, який залишився в окремих регіонах та громадах України з радянських часів.

Водночас у законі 1990 р. вказувалося, що місцеві ради, «здійснюючи контроль за роботою міліції, не втручаються в її оперативно-розшукову, кримінально-процесуальну та адміністративну діяльність» (ч. 2 ст. 26) [15]. Цікаво, що ця норма, яка обмежує контроль місцевих рад за міліцією, але водночас визнає його наявність, діє й досі, хоча природа такого контролю сьогодні зі законодавства про міліцію вже не впливає.

Згідно ст. 24 закону «Про міліцію» (у початковій редакції 1990 р.) фінансування і матеріально-технічне забезпечення міліції мало здійснюватися за рахунок коштів як республіканського (державного), так і місцевих бюджетів, при цьому чисельність міліції, що утримувалася на кошти місцевого бюджету, і витрати на її утримання мали визначатися місцевими радами народних депутатів, але за поданнями управлінь (відділів) внутрішніх справ, погодженими з МВС України (ч. 3 ст. 24) [15].

Крім того, виконавчі комітети рад народних депутатів мали надавати безоплатно органам і підрозділам міліції службові приміщення, а дільничним інспекторам міліції – приміщення для роботи, обладнані меблями і засобами зв'язку (ч. 5 ст. 24), надавати жилу площу працівникам міліції у першочерговому порядку або продавати на пільгових умовах житло працівникам міліції із знижкою до 50 процентів його вартості, фінансувати із спеціальних фондів місцевих бюджетів кредити на придбання такого житла (чч. 3, 7, 8 ст. 22).

Також місцеві ради могли провадити для працівників міліції «додаткові виплати понад встановлені Кабінетом Міністрів України розміри» (ч. 2 ст. 19) та «встановлювати й інші не передбачені цим законом гарантії соціальної захищеності працівників міліції» (чч. 3, 8, 13 ст. 22) [15]. Цікаво, що вказані положення ст.ст. 19 та 22, ч. 5 ст. 24 закону «Про міліцію» формально не скасовані та діють і досі [16].

Безумовно, більшість цих норм з питань матеріального забезпечення виявилися суто декларативними, адже вони не передбачали наявності у самоврядних структур відповідних ресурсів, не були розраховані на ринкові відносини, були дискримінаційними для місцевого самоврядування. Адже важко змусити орган влади без відповідної компенсації з боку держави матеріально забезпечувати діяльність структури, яка цьому органу фактично не підконтрольна у ключових формах власної діяльності.

Ключовим актом законодавства України, що визначає повноваження місцевого самоврядування у сфері охорони права слід вважати Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21 травня 1997 р. № 280/97-ВР, його схвалення, втім, не призвело до істотних змін у пострадянській моделі відповідних механізмів, що склалася. Наприклад, у ст. 18 цього закону було встановлено, що відносини органів місцевого самоврядування з установами та організаціями, що не перебувають у комунальній власності відповідних територіальних громад, будуються «на засадах підконтрольності у межах повноважень, наданих органам місцевого самоврядування законом», але формату та меж такої підконтрольності законодавством передбачено не було.

Згідно чч. 2, 3 цієї статті закону № 280/97-ВР, з питань, віднесених до відання органів місцевого самоврядування, на їх вимогу установи та організації, що не перебувають у комунальній власності відповідних територіальних громад, надають відповідну інформацію. Також органи місцевого самоврядування отримали можливість виступати з ініціативою щодо перевірок, а також організувати проведення перевірок в установах та організаціях, що не перебувають у комунальній власності, з питань здійснення делегованих їм повноважень органів виконавчої влади [11].

Ці норми закону № 280/97-ВР збереглися й у його чинній редакції, так само і як більшість положень ст. 38, якою було окреслено конкретні повноваження виконавчих органів сільських, селищних, міських рад щодо забезпечення законності, правопорядку, охорони прав, свобод і законних інтересів громадян. Ці повноваження було розподілено на власні (самоврядні) повноваження та на делеговані повноваження, тобто повноваження органів виконавчої влади, надані органам місцевого самоврядування законом [11]. До самоврядних повноважень виконавчих органів рад законом № 280/97-ВР було віднесено:

- підготовку і внесення на розгляд ради пропозицій щодо створення відповідно до закону міліції, що утримується за рахунок коштів місцевого самоврядування, вирішення питань про чисельність працівників такої міліції, про витрати на їх утримання, здійснення матеріально-технічного забезпечення їх діяльності, створення для них необхідних житлово-побутових умов;

- сприяння діяльності органів суду, прокуратури, юстиції, служби безпеки,

внутрішніх справ та адвокатури (а з 2009 р., відповідно до закону України від 14 квітня 2009 р. № 1254-VI – й діяльності Державної кримінально-виконавчої служби України [10]).

До делегованих повноважень у сфері охорони права можна віднести такі із вказаних у п. 2 ч. 1 ст. 38 закону України № 1254-VI:

- здійснення контролю за забезпеченням при проведенні зборів, мітингів, маніфестацій і демонстрацій, спортивних, видовищних та інших масових заходів громадського порядку;

- розгляд справ про адміністративні правопорушення, віднесені законом до їх відання; утворення адміністративних комісій та комісій з питань боротьби зі злочинністю, спрямування їх діяльності [11].

Законом України від 3 лютого 2004 р. № 1419-IV до таких делегованих повноважень було віднесено погодження проекту плану проведення потенційно небезпечних заходів в умовах присутності цивільного населення за участю особового складу Збройних Сил України, інших військових формувань та правоохоронних органів з використанням озброєння і військової техніки; взаємодія з органами військового управління під час планування та проведення таких заходів з метою запобігання і недопущення надзвичайних ситуацій та ліквідації їх наслідків відповідно до закону [4].

Відповідно до норм ч. 2 ст. 38 закону України № 280/97-ВР до відання виконавчих органів міських (за винятком міст районного значення) рад, також було віднесено, без визначення самоврядного або делегованого характеру повноважень:

- утворення комісій (з 2007 р., згідно закону України від 7 лютого 2007 р. № 609-V, - служб [8]) у справах неповнолітніх та спостережної, спрямування їх діяльності;

- сприяння органам внутрішніх справ у забезпеченні додержання правил паспортної системи;

- вирішення спільно з відповідними органами МВС України питань щодо створення належних умов для служби та відпочинку особовому складу органів внутрішніх справ [11].

Також вказати на положення пп. 39, 40 ч. 1 ст. 26 закону України № 280/97-ВР у початковій редакції 1997 р., за якою виключно на пленарних засіданнях сільської, селищної, міської ради мали вирішуватися такі питання, як:

- створення відповідно до закону міліції, яка утримується за рахунок коштів відповідного місцевого бюджету; затвердження і звільнення керівників та дільничних інспекторів цієї міліції;

- заслуховування повідомлень керівників органів внутрішніх справ про їх діяльність щодо охорони громадського порядку на відповідній території, порушення перед відповідними органами вищого рівня питання про звільнення з посади керівників цих органів у разі визнання їх діяльності незадовільною [11].

Характерно, що законом України № 280/97-ВР у початковій редакції не було закріплено повноважень у сфері охорони права для районних у містах рад та їх виконавчих органів, сільського, селищного, міського голови, районних та обласних рад, про що свідчить аналіз ст.ст. 41-43 зазначеного акту. Таких повноважень вказані структури місцевого самоврядування не мають й у сучасній редакції закону № 1254-VI [12].

Потім п. 39 ч. 1 ст. 26 закону України № 280/97-ВР змінювався через спроби запровадження місцевої міліції у 2004-2008 рр., із поверненням до першопочаткової редакції, яку, у свою чергу було виключено на підставі закону України від 8 липня 2010 р. № 2457-VI у зв'язку з прийняттям нового Бюджетного кодексу України, що визначив фінансування міліції як витрати Державного бюджету України [5]. Відповідно п. 40 ч. 1 ст. 26 цього закону також тривалий час був в редакції скасованого закону України щодо

місцевої міліції від 4 березня 2004 р. № 1577-IV [7]; зараз ця норма діє в редакції закону України від 1 липня 2010 р. № 2389-VI, який надав місцевим радам право «заслуховування інформації прокурорів та керівників органів внутрішніх справ про стан законності, боротьби із злочинністю, охорони громадського порядку та результати діяльності на відповідній території» [3].

Як можна побачити, цим п. 40 ч. 1 ст. 26 закону «Про місцеве самоврядування в Україні» було узгоджено з новою редакцією ч. 6 ст. 7 закону «Про міліцію» та закону України «Про прокуратуру», що був доповнений законом України від 1 липня 2010 р. № 2389-VI ст. 51-1. За вказаною нормою територіальні прокурори «на відкритому пленарному засіданні відповідної ради, на яке запрошуються представники засобів масової інформації, не менш як двічі на рік інформують населення відповідної адміністративно-територіальної одиниці про стан законності, заходи щодо її зміцнення та результати діяльності на відповідній території» [3].

Висновок. Підсумовуючи, можна констатувати, що в Україні поки не склався ефективний правовий механізм реалізації функції охорони права органами місцевого самоврядування. Законодавство України про місцеве самоврядування є пострадянським, воно враховує насамперед потребу формальної взаємодії органів самоврядування з державними (такими ж пострадянськими) правоохоронними структурами, які мають мало спільного із демократичними стандартами охорони права. Ключовими факторами нового муніципального механізму мають стати:

- визначення формату ефективного контролю за правоохоронними органами, що діють на теорії громад;
- визначення зручних шляхів реалізації муніципальними структурами функцій профілактики правопорушень та охоронної функції;
- змінення підходів до місцевих бюджетів та ресурсів як додаткового джерела забезпечення правоохоронної діяльності органів держави, встановлення в межах муніципальної реформи додаткових фінансових обсягів (дотацій та субвенцій) з боку держави на здійснення громадого самоврядних повноважень.

Список використаної літератури

1. Гудзь Т. І. Муніципальна поліція як форма реалізації правоохоронної функції місцевого самоврядування : дисертація на здобуття наукового ступеня канд. юрид. наук ; спеціальність : 12.00.02 – конституційне право; муніципальне право / Гудзь Тетяна Іванівна. – Х., 2012. – 225 с.
2. Котнюк Ю. Місцева міліція: перетворена на привид / Юрій Котнюк [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL : http://gazeta.dt.ua/LAW/mistseva_militsiya_peretvorena_na_privid.html
3. Про внесення змін до деяких законів України щодо інформування керівниками правоохоронних органів громадськості про стан законності та заходи щодо її зміцнення : Закон України від 1 липня 2010 р. № 2389-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – № 37. – Ст. 497.
4. Про внесення змін до деяких законів України : Закон України від 3 лютого 2004 р. № 1419-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 19. – Ст. 259.
5. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Бюджетного кодексу України: Закон України від 8 липня 2010 р. № 2457-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2457-17>
6. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо діяльності Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства надзвичайних ситуацій України, Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України, інших центральних органів виконавчої влади, діяльність яких

спрямовується та координується через відповідних міністрів : Закон України від 16 жовтня 2012 р. № 5459-VI // Офіційний вісник України. – 2012. – № 89. – Ст. 3592.

7. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо місцевої міліції : Закон України від 4 березня 2004 р. № 1577-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 23. – Ст. 323.

8. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо органів і служб у справах неповнолітніх та спеціальних установ для неповнолітніх : Закон України від 7 лютого 2007 р. № 609-V // Відомості Верховної Ради України. – 2007. – № 15. – Ст.194.

9. Про внесення змін і доповнень до статті 7 Закону України «Про міліцію» : Закон України від 28 червня 1994 р. № 62/94-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 26. – Ст. 216.

10. Про внесення змін та визнання такими, що втратили чинність, деяких законодавчих актів України щодо діяльності Державної кримінально-виконавчої служби України : Закон України від 14 квітня 2009 р. № 1254-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2009. – № 36-37. – Ст. 511.

11. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21 травня 1997 р. № 280/97-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1997. – № 24. – Ст. 170.

12. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21 травня 1997 р. № 280/97-ВР, станом на 10 березня 2013 р., URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80/page3>

13. Про місцеві Ради народних депутатів та місцеве і регіональне самоврядування : Закон України від 26 березня 1992 р. № 2234-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 28. – Ст. 387.

14. Про місцеві Ради народних депутатів Української РСР і місцеве самоврядування : Закон Української РСР від 7 грудня 1990 р. № 533-XII // Відомості Верховної Ради Української РСР. – 1991. – № 2. – Ст. 5.

15. Про міліцію : Закон Української РСР від 20 грудня 1990 р. № 565-XII // Відомості Верховної Ради Української РСР. – 1991. – № 4. – Ст. 20.

16. Про міліцію : Закон України від 20 грудня 1990 № 565-XII, в редакції станом на 10 березня 2013 р., URL :

V. Dubovyk

EVOLUTION OF UKRAINIAN LEGISLATION ON THE MUNICIPAL LAW DEFENSE

Author had analyzed the doctrinally undecided aspects of the legal background about the law defense by the local self-government bodies. The factors improving the legal defense municipal functions are determined; specialties of the tasks and mechanisms of their realization are lighted at. There determined that Ukraine has not yet formed an effective legal mechanism to implement the functions of local governments. There is pointed in article that Ukraine's legislation on local self-government is a post-Soviet, it takes into account first of all need a formal interaction with state (post-Soviet) government legal-defense agencies that have little to do with democratic standards of law. Also article determines key factors of the new municipal mechanism that should include: forming the effective control over law enforcement authorities, acting on the territory of communities; also as defining the convenient ways of municipal entities functions of crime prevention and security functions. Also the need is shown to change the approaches to local budgets and resources as an additional source of law enforcement agencies of the state, set within the municipal reform of additional financial aid (subsidies and subventions) from the government to carry out community self-governing powers.

Keywords: *local police, local government, health law, law enforcement, local community.*

УДК 342.2

Ю. В. Сєднєв

СТАНОВЛЕННЯ ПРАВОВОЇ МОДЕЛІ УЧАСТІ МІСЦЕВОЇ ВЛАДИ У РОЗВИТКУ МОРЕГОСПОДАРСЬКОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ

У статті досліджено специфіку вітчизняного історичного досвіду правових механізмів залучення місцевої влади на рівні територіальних громад та їх об'єднань у процеси розвитку морського господарства. Досліджено загальні та спеціальні форми такого залучення, доведена їх наступність в сучасному українському праві. У статті зазначено, що радянський період правового та організаційного забезпечення функціонування морегосподарського комплексу створив основу для сучасних вітчизняних механізмів у цій сфері. Фактично відбулася поступова еволюція механізмів, особливостями якої є поступове скорочення формальних загальних повноважень місцевих рад у сфері управління морегосподарського комплексу, і збереження виділеної, спеціальної компетенції обласних рад щодо встановлення правил користування маломірними суднами. Проведено порівняння зазначених механізмів і сучасних муніципально-правових моделей забезпечення користування маломірними суднами та використання рекреаційного потенціалу морського середовища. Зазначено, що в умовах сучасної автономії місцевого самоврядування слід очікувати насичення залишків повноваження радянського періоду реальним змістом.

Ключові слова: *морегосподарський комплекс; морське господарство; ради народних депутатів; ради депутатів трудящих; Українська РСР.*

Постановка проблеми. Визначення правового забезпечення залучення місцевих органів влади у розвиток морегосподарського комплексу радянського періоду має велику актуальність. Адже відповідний досвід, в умовах розбудови системи муніципальних влад України, як морської держави, може бути корисним як з точки зору можливого запозичення, так і в контексті «навчання над помилками». Проблеми галузевої компетенції органів місцевого самоврядування в останній період досліджуються у роботах досі аналізувалися у форматі правової концепції, яка була розроблена з нашою участю та знайшла свій розвиток у працях М. О. Баймуратова, Б. В. Бабіна, Ю. В. Волошина, В. Б. Дубовика, І. П. Ковальова, К. В. Удовенко, але питання еволюції відповідних повноважень, зокрема, щодо морегосподарського комплексу, у вітчизняній правовій доктрині залишаються невизначеними.

Тому метою цієї статті є саме дослідження особливостей розвитку (еволюції) радянських правових механізмів залучення місцевої влади на рівні територіальних громад та їх об'єднань у процеси розвитку морського господарства. Завданнями такої роботи є аналіз та узагальнення відповідної нормативної бази, визначення компетенції, яку мали місцеві ради та їх органи щодо управління, регулювання та контролю в сфері морського господарства, окреслення тенденцій розвитку відповідної нормативної бази та системи компетенцій аж до часу утворення незалежної Української держави.

Викладення основного матеріалу. Радянська політико-правова доктрина передбачала, з одного боку, майже повну державну власність у сфері морського господарства (за виключенням власності рибних колгоспів та особистої власності